

**PERIODONTIT – TISH ATROFIDAGI TO‘QIMALARNING
YALLIG‘LANISH KASALLIGI.**

Xolbekov Baxtiyor Baymanovich

Toshkent davlat tibbiyot universiteti Termiz filiali

Tibbiy biologiya va gistologiya kafedrası

katta o'qituvchisi.

Pardayev Og‘abek Baxtiyor o‘g‘li

TDTU Termiz filiali Davolash fakulteti 1-bosqich talabalasi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada periodontit kasalligining kelib chiqish sabablari, klinik belgilari, tashxislash usullari, davolash yo‘llari hamda oldini olish choralari haqida ilmiy ma’lumotlar bayon qilinadi. Periodontit tish atrofidagi to‘qimalarning yallig‘lanishi bilan kechadigan keng tarqalgan stomatologik kasallik bo‘lib, u asosan bakterial blyashka to‘planishi natijasida rivojlanadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, og‘iz gigiyenasiga yetarli darajada rioya qilinmasligi periodontitning rivojlanishida asosiy omillardan biri hisoblanadi. Kasallik vaqtida aniqlanib davolanmasa, tishlarning bo‘shashishi va yo‘qolishiga olib kelishi mumkin. Shuningdek, periodontit organizmning boshqa tizimlariga ham salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Kalit so‘zlar: Periodontit, periodontal to‘qimalar, tish go’shti yallig‘lanishi, gingivit, bakterial blyashka, tish toshi, og‘iz gigiyenasi, stomatologiya, periodontal cho‘ntak, tishlarning bo‘shashishi, halitoz, alveolyar suyak, stomatologik davolash, profilaktika.

**ПЕРИОДОНТИТ – ВОСПАЛИТЕЛЬНОЕ ЗАБОЛЕВАНИЕ ТКАНЕЙ,
ОКРУЖАЮЩИХ ЗУБ.**

Холбеков Бахтиёр Байманович

Старший преподаватель кафедры медицинской биологии и гистологии

Термезский филиал Ташкентского государственного медицинского

университета.

Пардаев Огабек Бахтиёр угли

Студент 1 курса лечебного факультета

Термезский филиал Ташкентского государственного медицинского университета.

Аннотация: В данной статье рассматриваются причины возникновения периодонтита, его клинические признаки, методы диагностики, способы лечения и меры профилактики. Периодонтит является распространённым стоматологическим заболеванием, которое характеризуется воспалением тканей, окружающих зуб. Основной причиной развития заболевания является накопление бактериального зубного налёта. Исследования показывают, что недостаточное соблюдение гигиены полости рта является одним из главных факторов развития периодонтита. При несвоевременном выявлении и лечении заболевание может привести к расшатыванию и потере зубов. Кроме того, периодонтит может оказывать отрицательное влияние на другие системы организма.

Ключевые слова: Периодонтит, ткани пародонта, воспаление десны, гингивит, бактериальный налёт, зубной камень, гигиена полости рта, стоматология, пародонтальный карман, подвижность зубов, галитоз, альвеолярная кость, стоматологическое лечение, профилактика.

PERIODONTITIS – AN INFLAMMATORY DISEASE OF THE TISSUES SURROUNDING THE TOOTH.

Kholbekov Bakhtiyor Baymanovich

Senior Lecturer, Department of Medical Biology and Histology
Termiz Branch, Tashkent State Medical University.

Pardayev Og‘abek Bakhtiyor o‘g‘li

1st-year Student, Faculty of Medicine
Termiz Branch, Tashkent State Medical University.

Annotation: This article discusses the causes of periodontitis, its clinical signs, diagnostic methods, treatment options, and preventive measures. Periodontitis is a common dental disease characterized by inflammation of the tissues surrounding the teeth. The main cause of the disease is the accumulation of bacterial dental plaque. Studies show that inadequate oral hygiene is one of the primary factors contributing to the development of periodontitis. If not detected and treated in time,

the disease can lead to tooth loosening and loss. Additionally, periodontitis may negatively affect other systems of the body.

Keywords: Periodontitis, periodontal tissues, gingival inflammation, gingivitis, bacterial plaque, dental calculus, oral hygiene, dentistry, periodontal pocket, tooth mobility, halitosis, alveolar bone, dental treatment, prevention.

Kirish

Stomatologiya sohasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar tish va og'iz bo'shlig'i kasalliklari inson salomatligiga katta ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Shu kasalliklar orasida periodontit alohida o'rin egallaydi. Periodontit – bu tish atrofidagi to'qimalarning yallig'lanish jarayoni bo'lib, u milk, periodontal bog'lam, tish ildizi sementi va alveolyar suyak kabi tuzilmalarni zararlaydi. Mazkur to'qimalar tishni jag' suyagida mustahkam ushlab turish va chaynash jarayonida uning barqarorligini ta'minlash vazifasini bajaradi.

Stomatolog olimlar tomonidan olib borilgan kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, periodontit ko'pincha og'iz bo'shlig'ida bakteriyalarning to'planishi natijasida yuzaga keladi. Ovqat qoldiqlari, ayniqsa shakar moddalar bakteriyalar bilan birikib tish yuzasida blyashka deb ataladigan yopishqoq qatlamni hosil qiladi. Agar ushbu blyashka muntazam ravishda tozalanmasa, u mineral moddalar bilan qattiqlashib tish toshiga aylanadi. Tish toshi esa milk to'qimalarini zararlab, yallig'lanish jarayonini boshlaydi.

Tadqiqotchilar periodontitning rivojlanishi ko'pincha gingivit deb ataladigan boshlang'ich kasallikdan boshlanishini aniqlaganlar. Gingivit – milklarning yallig'lanishi bo'lib, u vaqtida davolanmasa asta-sekin chuqurlashib periodontitga aylanadi. Shu sababli stomatologiya amaliyotida gingivitni erta aniqlash va davolash periodontitning oldini olishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ilmiy manbalarda keltirilishicha, periodontitning rivojlanish jarayoni bir necha bosqichlardan iborat. Dastlab og'iz bo'shlig'ida mavjud bo'lgan bakteriyalar ovqat qoldiqlari bilan birikib tish yuzasida blyashka hosil qiladi. Agar tishlar muntazam tozalanmasa, ushbu blyashka qalinlashib, vaqt o'tishi bilan mineral moddalar bilan qattiqlashadi va tish toshiga aylanadi. Tish toshi milk to'qimalarini doimiy ravishda ta'sirlantirib turadi va natijada yallig'lanish jarayoni yuzaga keladi.

Yallig'lanish jarayonining davom etishi tish va milk orasida periodontal cho'ntaklar hosil bo'lishiga olib keladi. Bu cho'ntaklarda bakteriyalar, blyashka va tish toshi to'planib boradi. Vaqt o'tishi bilan ushbu cho'ntaklar chuqurlashadi va infeksiya periodontal bog'lam hamda alveolyar suyak to'qimasiga tarqaladi. Natijada tishlarni ushlab turuvchi tuzilmalar asta-sekin yemiriladi va tishlarning barqarorligi kamayadi.

Olimlarning fikricha, periodontit faqat og'iz bo'shlig'i kasalligi bo'lib qolmay, balki butun organizmga ta'sir qilishi mumkin. Chunki og'iz bo'shlig'ida mavjud bakteriyalar qon oqimiga tushib boshqa organlarga ham yetib borishi ehtimoli mavjud. Shu sababli periodontit yurak-qon tomir kasalliklari, diabet va nafas olish tizimi kasalliklari bilan ham bog'liq bo'lishi mumkinligi haqida ilmiy qarashlar mavjud.

Klinik kuzatuvlarga ko'ra, periodontitning dastlabki bosqichlarida aniq belgilar sezilmasligi mumkin. Biroq kasallik rivojlangan sari turli alomatlar paydo bo'la boshlaydi. Eng avvalo milklarning qizarishi va shishishi kuzatiladi. Ko'pincha tishlarni yuvish yoki qattiq ovqat chaynash paytida milkdan qon ketishi paydo bo'ladi. Ba'zi bemorlarda og'izdan yoqimsiz hid kelishi, ya'ni halitoz kuzatiladi.

Kasallikning keyingi bosqichlarida tish va milk orasida yiring to'planishi, chaynash vaqtida og'riq paydo bo'lishi hamda tishlarning bo'shshishi kuzatiladi. Milklarning qisqarishi natijasida tishlar odatdagidan uzunroq ko'rinadi va tishlar orasida bo'shliqlar paydo bo'lishi mumkin. Stomatologik tekshiruv vaqtida tish va milk orasidagi cho'ntaklar chuqurligi o'lchanadi. Sog'lom og'iz bo'shlig'ida bu chuqurlik odatda 1–3 millimetrdan tashkil qiladi. Agar cho'ntak chuqurligi 4 millimetrdan ortiq bo'lsa, bu periodontit rivojlanayotganining belgisi hisoblanadi.

Davolash usullari.

Zamonaviy stomatologiya amaliyotida periodontitni davolashning bir necha usullari mavjud. Kasallikning dastlabki bosqichlarida jarrohlik aralashuvsiz davolash usullari qo'llaniladi. Bunda stomatolog tish yuzasidan blyashka va tish toshini olib tashlash jarayonini amalga oshiradi. Ushbu jarayon stomatologiyada skaling deb ataladi. Bundan tashqari, tish ildizi yuzasi tekislanib bakteriyalarning qayta to'planishining oldi olinadi.

Ba'zi hollarda bakterial infeksiyani kamaytirish maqsadida antibiotiklar yoki antiseptik preparatlar qo'llaniladi. Agar kasallik rivojlangan bo'lsa, jarrohlik usullari qo'llanilishi mumkin. Bunday usullarga periodontal cho'ntaklarni kamaytirish operatsiyasi, milk to'qimalarini transplantatsiya qilish yoki suyak to'qimasini tiklash operatsiyalari kiradi. Ushbu usullar zararlangan to'qimalarni tiklash va tishlarni saqlab qolishga yordam beradi.

Periodontitning oldini olish.

Stomatolog mutaxassislar periodontitni davolashdan ko'ra uning oldini olish muhimroq ekanligini ta'kidlaydilar. Kasallikning oldini olish uchun og'iz gigiyenasiga qat'iy rioya qilish zarur. Tishlarni kuniga kamida ikki marta tozalash, tish ipidan foydalanish va antibakterial og'iz chayish vositalarini qo'llash bakteriyalar ko'payishining oldini oladi.

Shuningdek, tish cho'tkasini muntazam ravishda almashtirib turish, ftoridli tish pastasidan foydalanish va stomatolog ko'rigidan muntazam o'tish ham muhim profilaktik choralar hisoblanadi. Chekish va tamaki mahsulotlarini iste'mol qilish periodontit rivojlanish xavfini oshirishi sababli ulardan voz kechish tavsiya etiladi.

Periodontit kasalligining oldini olish uchun aholi o'rtasida og'iz gigiyenasi madaniyatini oshirish zarur. Ta'lim muassasalarida stomatologik profilaktika tadbirlarini tashkil etish ham foydali hisoblanadi. Bundan tashqari, stomatologlar tomonidan muntazam profilaktik ko'riklar o'tkazilishi kasallikni erta aniqlashga yordam beradi.

Ushbu mavzuni o'rganish jarayonida periodontit tish atrofidagi to'qimalarning keng tarqalgan va jiddiy kasalliklaridan biri ekanligini bilib oldim. Ma'lumotlarga ko'ra, bu kasallik asosan og'iz bo'shlig'i gigiyenasiga yetarli darajada rioya qilinmasligi natijasida yuzaga keladi. Tish yuzasida bakterial blyashka to'planishi va uning vaqtida tozalanmasligi milklarning yallig'lanishiga, keyinchalik esa periodontit rivojlanishiga olib keladi.

Xulosa.

O'rganilgan adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, periodontit dastlab sezilmas belgilar bilan boshlanadi, ammo vaqt o'tishi bilan milklarning shishishi, qonashi,

og'izdan yoqimsiz hid kelishi hamda tishlarning bo'shashishi kabi alomatlar paydo bo'ladi. Agar kasallik vaqtida aniqlanmasa, u tishlarning tushishiga ham sabab bo'lishi mumkin.

Shuningdek, periodontit faqat og'iz bo'shlig'i bilan cheklanib qolmay, balki organizmning umumiy holatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi haqida ilmiy ma'lumotlar mavjud. Shu sababli ushbu kasallikni erta aniqlash va davolash stomatologiya amaliyotida muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, periodontitning oldini olish uchun og'iz gigiyenasiga rioya qilish, tishlarni muntazam tozalash, tish ipidan foydalanish hamda stomatolog ko'rigidan muntazam o'tib turish zarur. Bu choralar kasallik rivojlanishining oldini olishga va tishlar salomatligini saqlashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Rizayev J.A. **Terapevtik stomatologiya.** – Toshkent: 2023.
2. Komilov H. **Terapevtik stomatologiya propedevtikasi.** – Toshkent: 2006.
3. Kamilov X. **Fakultet terapevtik stomatologiya.** – Toshkent: 2017.
4. Yo'ldashov Sh., Sultonov R. **Periodontit kasalligi turlari va klinik kechishini baholash.** – Toshkent.
5. Karimov A.A. **Stomatologiya asoslari.** – Toshkent: 2018.
6. Abdullayev B.T. **Og'iz bo'shlig'i kasalliklari va ularning profilaktikasi.** – Toshkent: 2020.
7. Кузьмина Э.М. **Терапевтическая стоматология.** – Москва: Медицина, 2019.
8. Боровский Е.В., Леонтьев В.К. **Терапевтическая стоматология.** – Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2018.
9. Дмитриева Л.А. **Пародонтология.** – Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2016.
10. Данилевский Н.Ф. **Заболевания пародонта.** – Киев: Здоровье, 2017.

11.Петрова Н.В. **Основы стоматологии.** – Санкт-Петербург: СпецЛит, 2015.

12.Иванов В.С. **Клиническая стоматология.** – Москва: Медицина, 2014.